

A 1555/näring

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta
Elinkeinovaliokunta

Dnro 12-00045-1

Valiokuntaehdotus arktisen alueen tutkimuksen ja tutkijaverkos- tojen infrastruktuurista

1. Valiokuntien ehdotus

Elinkeinovaliokunta sekä kulttuuri- ja koulutusvaliokunta ehdottavat, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se tekee aloitteen toimintasuunnitelmasta pohjoismaisen tutkimusinfrastruktuurin parissa tehtävän arktista aluetta koskevan yhteistyön lisäämiseksi.

että se edistää sektorien- ja tieteidenvälisiä tutkimus- ja tutkijakoulutusverkostoja, joihin osallistuvat myös USA, Kanada, Venäjä ja EU.

2. Taustaa

Det arktiska området har på senare år blivit allt mer intressant både politiskt och ekonomiskt. I många århundraden har klimatet beskyddat det arktiska området för en industriell exploatering men klimatförändringarna gör att t.ex. utvinning av naturresurser, gruvdrift, transporter, turism etc. nu börjar bli intressant då de ekonomiska och klimatismässiga förhållandena gör detta möjligt.

Utvecklingen i Arktis skapar stora möjligheter för sysselsättning och utveckling i de nordliga områdena men ställer samtidigt allt högre krav på varsamhet när det gäller miljöbelastning, etc. Stora utmaningar för t.ex. turism, sjöfart och petroleumverksamhet i Arktis är riskerna med stora avstånd och behovet av fartyg med kapacitet att segla i isbelagda farvatten för katastrofberedskap. Detta är något som Nordiska rådet tidigare har satt fokus på i sin rekommendation 18/2011/miljø om ökad sjöfarts-säkerhet och miljöskydd i Arktis där man föreslagit att de nordiska ländernas regeringar ska stärka det nordiska samarbetet kring havsövervakning i Arktis.

De nordiska länderna har de senaste fem åren utvecklat arktiska strategier vilket är en klar indikation på växande politiskt fokus. Detsamma har Kanada, Ryssland, USA och EU gjort. De nordiska ländernas strategier visar att arktisk politik omfattar en rad olika politiska frågor och att det finns en gemensam nordisk samsyn på flera områden, men det finns även stora skillnader och prioriteringar utifrån nationella intressen och ambitioner.

Under år 2010-2011 har NordForsk koordinerat nordiska ansträngningar för en vidareföring av det arbete som gjorts under det internationella polaråret (*International Polar Year, IPY*) 2007-2008. Detta har genomförts under det nordiska Toppforskningsinitiativet (TFI), där Arktis ingår som ett tvärgående tema. Norden är mycket aktivt i Arktiskt Universitet (UArctic), ett nätverk som samlar alla nordiska universitet och högskolor. UArctic är en gemensam infrastruktur för att främja kvalitet, nordlig relevans och samarbete inom forskning och utbildning och har tillsammans med IASC (*International Arctic Science Committee*) och IASSA (*International Arctic Social Science Association*) tagit på sig rollen som gemensam internationell pådrivare för att främja forskning och utbildning kring arktiska frågor. Detta trepartssamarbete inkluderar koordinering av flera tematiska nätverk som genomför forskarutbildning och internationell forskning, samt expertgrupper för att främja forskningssamarbetet i Arktis.

Den omfattande förändring av Nordens arktiska miljö – inte enbart klimatförändringen som sådan – har vittgående ekonomiska, samhälleliga, strategiska och miljömässiga konsekvenser. Det blir enklare och mera attraktivt att ta sig fram i detta stora område. Lokalbefolkningen i t.ex. Grönland ställs inför stora utmaningar då det gäller infrastruktur, fiskeri- och turisnäring samt inte minst exploatering av mineral- och energiresurser. Samtidigt har Norden unik och relevant kompetens inom t.ex. maritim aktivitet i istäckta områden i Östersjön och Nordatlanten, resursutnyttjande och förvaltning i de nordliga områdena samt att organisera forskning och forskningsutbildning på tvärs av nationella gränser.

Förändringen i Arktis kräver anpassning av alla aktörer med forskning, utbildning och förankring som starka grundpelare. Norden har sedan gammalt etablerat sin närvaro i Arktis där vi har traditioner, expertis och ett speciellt ansvar för en framträdande roll i ett större internationellt sammanhang.

3. Valiokunnan näkemykset

Globalisaation myötä tutkimuksesta, innovoinnista ja osaamispolitiikasta on tullut entistä keskeisempiä painopistealueita tavoitteena tehdä alueista ja maista kiinnostavia sijoitus- ja panostuskohteita. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikassa keskitytään entistä enemmän maailmanlaajuisiin yhteiskuntahaasteisiin. Energia- ja ilmastoalan laajat haasteet edellyttävät nopeita toimia ja tuloksia vaikutusten aikaansaamiseksi kansallisesti, Euroopassa ja kansainvälisesti.

Pohjoismaat ovat perinteisesti vahvasti läsnä arktisella alueella ja seuraavien vuosien tutkimuspanostukset edellyttävät sekä arktisen alueen kehityksen kannalta että päällekkäisen työn välttämiseksi Pohjoismaiden panostusten perusteellista koordinoitua. Kustannuksista voi helposti tulla suuria ja yhteistyöstä tehotonta. Pohjoismaiden tutkimuspanostukset napa-alueilla tulee yhdistää monialaiseen tutkimusyhteistyöhön useilla eri maantieteellisillä ja temaattisilla alueilla, joista mainittakoon ympäristö, vähemmistöt, terveys ja hyvinvointi, Luoteis-Venäjä ja vihreä kasvu arktisessa ympäristössä.

Tutkimuspanostukset edellyttävät vahvaa ja kehittynyttä infrastruktuuria yhteistyössä sekä tuloksista tiedottamisesta. Pohjoismaiden tutkimusinf-

Pohjoismaiden neuvosto

A 1555/näring

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta
Elinkeinovaliokunta

Dnro 12-00045-1

rastruktuuri on suhteellisen kehittynyt, mutta entistä tiiviimpi pohjoismaiden tutkimusyhteistyö ennen kaikkea arktisella alueella edellyttää suurempia sijoituksia ja panostuksia sekä usean sektorin välistä yhteistyötä.

Pohjoismaiden neuvosto

Pohjoismaista tutkimus- ja innovaatioyhteistyötä arvioinut Pohjoismaiden ministerineuvoston korkean tason ryhmä on *Vilja till forskning?* -raportissaan (TemaNord 2011:572) korostanut tarvetta tutkimusinfrastruktuurin lisäpanostukseen. Korkean tason ryhmän mukaan innovatiivisinta ja laadukkainta tutkimusta syntyy siellä, missä on otollisimmat toimintaedellytykset eli intellektuellissa ja luovassa ympäristössä, jossa on käytössä edistyneimmät menetelmät ja välineet. Ryhmän mielestä tutkimusinfrastruktuurin parissa tehtävän yhteistyön lisääminen voi tuottaa erityistä lisäarvoa esimerkiksi arktisen alueen ympäristö- ja ilmastoasemien kannalta (*Svalbard Integrated Arctic Earth Observing System*).

A 1555/näring

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta
Elinkeinovaliokunta

Dnro 12-00045-1

Yhteisestä Arktiksen valvontajärjestelmästä on keskusteltu pitkään. Neuvosto on laatinut ehdotuksen arktisen alueen yhteispohjoismaisesta havainnointijärjestelmästä (esitys *6/2008/presidiet), jossa ehdotetaan, että Pohjoismaat tukisivat SAON-prosessia tehostamalla pohjoismaista yhteistyötä tavoitteena parantaa arktisen alueen pohjoismaisten havainnointijärjestelmien koordinoitua. Lisäksi siinä ehdotetaan, että saatavilla oleva tieto jaetaan niin, että se on muun muassa tutkijoiden saatavilla. Pohjoismaista ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä käsittelevässä Stoltenbergin raportissa ehdotetaan myös arktisen alueen yhteispohjoismaista merivalvontajärjestelmää.

Pohjoismaiden neuvosto suositti vuonna 2009 Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se edistää huippuyksiköiden kaltaisia verkostomalleja ja että se panostaa Pohjoismaiden tutkijakoulutuksiin ja apurahajärjestelmiin tuoden esiin Pohjoismaita pohjoisen ulottuvuuden olosuhteisiin erikoistuneena alueena.

Ilmastonmuutoksen ja jäiden sulamisen seurauksena merialueet kasvavat ja sen seurauksena pohjoisten merialueiden toiminta lisääntyy. Alueiden tehokas hallinto edellyttää – mieluiten ajantasaista – yleiskuvaa siitä, mitä meressä ja meren pinnalla tapahtuu, mikä edellyttää eri sektorien välistä koordinoitua.

Valiokuntien mielestä on tehtävä aloite toimintasuunnitelmasta pohjoismaisen tutkimusinfrastruktuurin parissa tehtävän yhteistyön lisäämiseksi Pohjoismaiden ministerineuvoston korkean tason ryhmän ehdotuksen mukaisesti. Laajemmasta ja tiiviimmästä pohjoismaisesta tutkimusinfrastruktuurin parissa tehtävästä yhteistyöstä voitaisiin hyötyä esimerkiksi suurta kapasiteettia vaativissa ilmastomallinnuksessa sekä ilmasto- ja ympäristövalvonnassa (satelliittivalvonta).

Valiokuntien mielestä tutkimusinfrastruktuurin parissa tehtävän yhteistyön lisääminen voi myös osaltaan edistää sektorien- ja tieteidenvälistä tutkimus- ja tutkijakoulutusverkostoja, joihin tulee osallistua myös USA, Kanada, Venäjä ja EU. Tällainen panostus voi muodostua erittäin tehokkaaksi, jos se pohjautuu nykyisiin pohjoismaisiin ja kansainvälisiin yhteistyön ja täytöntöönpanon infrastruktuureihin, joista voidaan mainita Nordforsk, Arktinen yliopisto, International Arctic Science Committee (IASC) ja International Arctic Social Sciences Association (IASSA).

4. Päätelmät

Edellä esitetyn perusteella elinkeinovaliokunta sekä kulttuuri- ja koulutusvaliokunta ehdottavat, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se tekee aloitteen toimintasuunnitelmasta pohjoismaisen tutkimusinfrastruktuurin parissa tehtävän arktista aluetta koskevan yhteistyön lisäämiseksi.

että se edistää sektorien- ja tieteidenvälisiä tutkimus- ja tutkijakoulutusverkostoja, joihin osallistuvat myös USA, Kanada, Venäjä ja EU.

Reykjavíkissa 22. maaliskuuta 2012

Anne Bastrup (SF)	Árni Þór Sigurðsson (VG), puheenjohtaja
Annette Lind (S), varapuheenjohtaja	Göran Montan (M)
Alf Egil Holmelid (SV)	Hans Frode Kjølland Asmyhr (FrP)
Billy Gustafsson (s)	Hilde Magnusson (A)
Bjarni Benediktsson (Sj.)	Høgne Høydal (T)
Eero Suutari (kok.)	Maria Tolppanen (ps.)
Eeva-Johanna Eloranta (sd.)	Olemyr Thommessen (H)
Erling Bonnesen (V)	Peter Johnsson (S)
Harry Jansson (ÅC)	Sinuhe Wallinheimo (kok.)
Tone Merete Sønsterud (A)	Sjúrður Skaale (Jvfl.)
Torfinn Opheim (A)	Tuula Peltonen (sd.)
Torgeir Trædal (FrP)	
Wille Valve (MÅ)	

Pohjoismaiden neuvosto

A 1555/näring

Tekijä(t):
Kulttuuri- ja
koulutusvaliokunta
Elinkeinovaliokunta

Dnro 12-00045-1